

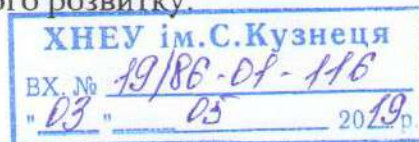
ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Дудки Майї Олександрівни
«Фінансове забезпечення стійкого розвитку суб'єктів
агропромислового сектору економіки»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Актуальність теми дослідження

На сучасному етапі розвитку економіки України агропромисловий сектор виступає її своєрідним локомотивом та визначає обсяги, пропозицію й вартість основних видів продовольства для населення країни. Він значною мірою впливає на соціально-економічний розвиток нашої держави, формуючи 14% валової доданої вартості та понад 40% експорту країни. Сьогодні майже 90% потреб у продовольстві населення країни (у межах своєї купівельної спроможності) задовольняє за рахунок продукції вітчизняного виробництва.

Фінансовий потенціал суб'єктів агропромислового сектору економіки є важливою складовою формування фінансового потенціалу нашої держави, що визначає місце аграрної сфери України у міжнародному поділі праці та формує її конкурентоспроможність. Проте сьогодні функціонування суб'єктів агропромислового сектору національної економіки характеризується стагнаційними тенденціями, відсутністю ефективного фінансового механізму, несприятливим інвестиційним кліматом та обмеженістю фінансових ресурсів. Суттєвою проблемою у контексті перспектив сталого розвитку агропромислового сектору економіки України є диспропорції регіонального економічного простору. Це зумовлює необхідність проведення ефективної державної фінансової політики щодо забезпечення фінансової стабілізації аграрних підприємств та їхньої підтримки. У контексті сучасних тенденцій розвитку світових ринків сільськогосподарської продукції формування ефективного механізму фінансового забезпечення суб'єктів економіки агропромислового сектора України вимагає врахування глобальних цілей сталого розвитку.

Вищезазначене визначає актуальність дисертаційної роботи, яка виконана відповідно до плану наукових досліджень Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця за темами: «Моніторинг кризових явищ в діяльності підприємства» (номер державної реєстрації 0113U008071); «Фінансове забезпечення розвитку регіону та підприємництва» (номер державної реєстрації 0117U007512), «Формування механізму ефективного регулювання та управління економічною діяльністю підприємств» (номер державної реєстрації 0113U007514).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їх достовірність

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, підтверджується логічною структурною побудовою та змістом роботи, широким переліком узагальнених, систематизованих та опрацьованих фундаментальних і прикладних робіт вчених і фахівців з питань формування фінансового забезпечення стійкого розвитку суб'єктів агропромислового сектору економіки.

У процесі дослідження автор орієнтувався на сучасну методологію наукових досліджень, використовував сукупність загальнонаукових та спеціальних методів і прийомів дослідження. Все це зумовило достовірність висновків та їх логічний взаємозв'язок, що підтверджується публікацією основних результатів дослідження у фахових виданнях, апробацією їх на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях. Достовірність наукових висновків, положень та результатів також ґрунтується на детальному вивченні й аналізі законодавчих, нормативних та статистичних документів.

Мета дисертаційної роботи відповідає обраній темі роботи. Зміст сформульованих наукових завдань структурно-логічно узгоджений, їх кількість є достатньою для розкриття обраної теми та вирішення поставленої

мети. Сформульовані автором завдання дослідження в цілому вирішені. При підготовці дисертації використано значний обсяг спеціальної інформації щодо проблематики фінансового забезпечення стійкого розвитку суб'єктів агропромислового сектору економіки, всі розділи містять схеми, таблиці, посилання на інформаційні джерела. Зміст та висновки дисертаційної роботи характеризують глибоке знання матеріалу, високий рівень наукової підготовки та вміння автора широко застосовувати методологічний інструментарій у процесі дослідження.

Наукова новизна положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

Найбільш вагомі результати, що розкривають особистий внесок дисертанта у розробку досліджуваної проблеми та характеризують новизну дослідження, на наш погляд, полягають у такому:

- поглиблено розуміння сутності фінансового забезпечення стійкого розвитку суб'єкта господарювання. Автором запропоновано його розглядати як процес формування, накопичення та використання фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, що сприяє зміні показників складових стійкого розвитку в умовах несприятливого впливу зовнішнього середовища (с. 57);

- обґрунтовано пріоритетність фінансової складової в процесі оцінки стійкого розвитку суб'єктів господарювання, особливість якої ґрунтується на теоретичному узагальненні, практичному значенні та їх співставленні. Це відповідає концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 р., де фінансова складова є основою вирішення проблем формування фінансового забезпечення стійкого розвитку АПК (п. 1.3, с. 69–70);

- сформовано методичний підхід до оцінки рівня стійкого розвитку агропромислового сектору економіки за фінансовою складовою на мезорівні з використанням методу таксономічного аналізу. В основі підходу – система фінансових показників оцінки рівня стійкого розвитку АПК, які враховують

особливості функціонування галузі (п. 2.1);

- запропоновано методичний підхід до оцінки впливу факторів зовнішнього середовища на фінансове забезпечення стійкого розвитку суб'єктів агропромислового сектору економіки, що дасть змогу враховувати кількісні та якісні показники оцінки впливу факторів зовнішнього середовища та ідентифікувати отримані результати за розробленою шкалою діапазону впливу факторів зовнішнього середовища (п. 2.2);

- розроблено методичні підходи до оцінки структури джерел фінансування суб'єктів агропромислового сектору економіки та вибору стратегій формування фінансового забезпечення стійкого розвитку суб'єктів агропромислового сектору економіки, що передбачають використання куба стратегій фінансового забезпечення стійкого розвитку суб'єктів агропромислового сектору економіки (п. 3.1, с. 144).

Ці та інші наукові здобутки автора мають науково-теоретичне і практичне значення і є необхідним науково-методологічним базисом для розробки практичних рекомендацій щодо вдосконалення фінансового забезпечення стійкого розвитку суб'єктів агропромислового сектору економіки

Теоретичне та практичне значення дисертаційної роботи

У своєму інтегральному вигляді результати дисертаційної роботи спрямовані на вирішення важливого науково-практичного завдання що виявляється у розробленні теоретико-методологічних положень і практичних рекомендацій щодо формування фінансового забезпечення стійкого розвитку суб'єктів агропромислового сектору економіки. Наукова значущість отриманих результатів зумовлена можливістю широкого застосування розроблених методичних підходів у проведенні подальших досліджень та практичній діяльності.

Практичне значення наукових результатів, одержаних у дисертаційній роботі визначається конкретною спрямованістю висновків, рекомендацій і пропозицій автора, а також обґрунтуванням нових підходів до методичного інструментарію визначення системи показників факторів стійкого розвитку суб'єктів АПК, факторів та напрямів впливу зовнішнього середовища на формування фінансового забезпечення стійкого розвитку суб'єктів агропромислового сектору економіки для їх своєчасного моніторингу; оцінки рівня стійкого розвитку АПК в цілому та його суб'єктів; оцінки впливу факторів зовнішнього середовища на рівень стійкого розвитку суб'єктів агропромислового сектору економіки, необхідних для виявлення залежності рівня стійкого розвитку цих суб'єктів від фінансового забезпечення їхньої господарської діяльності з метою вибору стратегій формування фінансового забезпечення стійкого розвитку.

Результати дослідження знайшли своє практичне застосування у діяльності відділу агропромислового розвитку Богодухівської районної державної адміністрації Харківської області, ПрАТ «Полтавське ХПП» та ТОВ «Гутянський елеватор».

Теоретичні результати дисертації використані у навчальному процесі кафедри фінансів Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця при викладанні навчальної дисципліни «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання».

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Основні результати дисертаційної роботи Дудки М. О. викладено у 19 наукових працях, серед яких 8 статей у наукових фахових виданнях України (з них 7 – у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз), 3 статті в інших виданнях, 11 праць апробаційного характеру

Опубліковані праці дисертанта в повній мірі відображають основні положення, результати дисертаційної роботи, а також наукову новизну.

Характер видань і зміст наукових праць відповідає вимогам щодо оцінювання повноти висвітлення одержаних результатів дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертації

Автореферат у повній мірі відображає зміст дисертації, основні його положення ідентичні до наукового внеску здобувача. Наукові положення, елементи наукової новизни, висновки і рекомендації, наведені у авторефераті, належним чином розкриті та обґрунтовані безпосередньо у роботі. Це дає підстави зробити висновок, що основні результати дисертаційної роботи повною мірою оприлюднені до захисту дисертації.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

1. На с. 57 дисертації автор визначає фінансове забезпечення стійкого розвитку суб'єкта господарювання як ефективне формування, накопичення та використання фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, що сприяє зміні показників складових стійкого розвитку в умовах несприятливого впливу зовнішнього середовища. Проте у дисертаційній роботі не приділяється належна увага показникам складових стійкого розвитку та не показано, яким чином процес формування, накопичення та використання фінансових ресурсів суб'єкта господарювання впливає на динаміку цих показників.

2. На с. 86 автор виділяє показники оцінки впливу зовнішнього середовища на фінансове забезпечення стійкого розвитку суб'єктів АПК, проте не розглядає сутність поняття «зовнішнє середовище» та його складові. На наш погляд, наукове значення роботи було б вищим, якби автор, розглядаючи показники оцінки впливу зовнішнього середовища на фінансове забезпечення стійкого розвитку суб'єктів АПК, охопив екологічну складову зовнішнього середовища.

3. У дисертації виділено такі рівні стійкого розвитку суб'єктів агропромислового сектору економіки за фінансовою складовою (с. 121):

а) високий – показники, що характеризують стан фінансової складової стійкого розвитку суб'єкта агропромислового сектору економіки, відповідають або перевищують рекомендовані значення, або ж в цілому характеризуються позитивно, суб'єкт агропромислового сектору економіки працює ефективно, має стійкий фінансовий стан та високу ймовірність виконання ним усіх договірних зобов'язань;

б) середній – ефективність діяльності суб'єкта агропромислового сектору економіки забезпечується стабільними фінансовими показниками, переважна частина яких відповідає нормативним або рекомендованим значенням;

в) низький – значна частина фінансових показників суб'єкта агропромислового сектору економіки демонструють негативні тенденції, ефективність діяльності та використання ресурсів є низькою.

На наш погляд, робота б виграла, якби автор у кожній групі уточнив рекомендовані (граничні) значення показників, що формують оцінку рівня стійкого розвитку суб'єктів агропромислового сектору економіки.

4. У підрозділі 3.3 дисертаційної роботи розглядається процес формування стратегії фінансового забезпечення стійкого розвитку суб'єктів АПК. На наш погляд, у цій частині роботи автору доцільно було б показати формування стратегії фінансового забезпечення стійкого розвитку суб'єктів АПК як стратегічного плану, що включає формування місії, довгострокових цілей, а також шляхів і правил прийняття рішень для найбільш ефективного використання фінансових ресурсів та захисту від загроз зовнішнього середовища задля майбутньої прибутковості.

5. У 2017 р. Уряд України представив Національну доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», у якій визначено основні показники для досягнення Цілей сталого розвитку. У доповіді представлені результати адаптації 17 глобальних цілей сталого розвитку з урахуванням специфіки

національного розвитку. Одна із представлених цілей (Ціль 2) – це подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства. Передбачається, що ця ціль буде досяжною за умов підвищення рівня інвестиційної привабливості аграрного сектору; сприяння нарощуванню експорту продовольства з високою доданою вартістю, забезпечення стабільності, прогнозованості та прозорості системи державної підтримки аграрного сектору шляхом запровадження середньострокового бюджетного планування та виділення на підтримку сільгоспвиробництва не менше одного відсотка від обсягу валового випуску продукції сільського господарства тощо. На наш погляд, робота мала б більшу наукову та практичну цінність, якби автор врахував ці аспекти у процесі дослідження.

6. Однією з ключових умов удосконалення фінансового забезпечення стійкого розвитку суб'єкта господарювання є розвиток та підвищення ефективності банківських кредитних програм для сільськогосподарських товаровиробників, що передбачає всебічне вивчення міжнародного досвіду, особливо в тих країнах, в яких сільське господарство відіграє значну роль. Однак у представленій дисертаційній роботі цей напрям не відображений.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Дудки Майї Олександрівни на тему «Фінансове забезпечення стійкого розвитку суб'єктів агропромислового сектору економіки» є завершеним, самостійно виконаним науковим дослідженням, яке присвячене вирішенню важливого науково-практичного завдання щодо подальшого розвитку й удосконалення теоретичних положень, методичних підходів та розробки науково-практичних рекомендацій до формування фінансового забезпечення стійкого розвитку суб'єктів агропромислового сектору економіки.

Логіко-структурна побудова дисертаційної роботи демонструє володіння автором теоретично-методичним інструментарієм наукового

дослідження, забезпечує доступність сприйняття викладеного матеріалу. Основні положення дисертаційної роботи опубліковані у наукових фахових, наукометричних та інших виданнях. Основні ідеї належать особисто автору і оприлюднені на науково-практичних конференціях.

В авторефераті повністю розкрито зміст дисертації, її основні положення, висновки та рекомендації. Отримані наукові результати дають змогу розширити методику та інструментарій дослідження впливу фінансового забезпечення на стійкий розвиток суб'єктів агропромислового сектору економіки.

За змістом, актуальністю, оформленням, теоретичним і прикладним значенням отриманих результатів дисертаційна робота Дудки Майї Олександрівни на тему «Фінансове забезпечення стійкого розвитку суб'єктів агропромислового сектору економіки» відповідає п. п. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її автор – Дудка Майя Олександрівна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри фінансів ім. С. Г. Юрія
Тернопільського національного
економічного університету

[Handwritten signature]

О. І. Тулай

Підпис	<i>О. І. Тулай</i>
Завірюю:	
Зав. загальним відділом	<i>Тарашова І. О.</i>